

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál ur utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny felvételük s pontosan és jutányosan közölhetik.



Teljes számú példányokkal még szolgálhat

a szerkesztőség.

**FOGLALAT.** Magyar- és Erdélyország (kinev. 's név-magyarosítás Terv a' pesti kikötő létesítése tárgyában; legújabb mozgalmaink; Honfoglalás követjelentési közgyűlése; a' követeknek köszönet szavaztatik; hozott törvények fölötti észrevételek, vegyesházassági ügy; hitó tanácsai intézkedések; sat; abanymegyei törvényhirdető közgyűlés; magyar nyelv ügye, 's a' törvények fordítványiparancsoló intézkedései; elegyhírek; tolnamegyei törvényhirdetés; az új törvények mikénti alkalmazásáról; a' törvények lefordítására ellenérv; adóügy 'sat; Zalából czáfolat; budapesti napló: énekiskola; m. gazd. egyesület; Mezei-ermék.)

Spanyolország (surlódás az angolokkal)  
Anglia (francia 's angol miniszter-vélemény a' délamerikai státusok politikájairánt; vasutügy; haszonbérlek)  
Franciaország (miniszteri munkálatok; jótékony intézkedések)  
Schweiz (graubündeni körirat)  
Szászország (gyászkiemelési párbaj)  
Értesítő.

### Magyar- és Erdélyország.

Ő es. 's ap. kir. fels. Detrich Miklóst a' debreczeni kerületi tábla ülnökét kir. tanácsossá, Markovics László m. kir. udv. kancellariát fogalmazó gyakornokot ugyanott tiszteletbeli udv. fogalmazóvá kinevezni; végre Nasch Mórre esongrádi kereskedő vezetőkének Csémeghyre változtatását egy. megengedni méltóztatott.

### Terv a' pesti kikötő létesítése tárgyában.

Midőn a' jeles honfi tettekre termett m. Széchenyi István gróf ur a' pesti szigetnél építendő kikötő eszméjét szülte, felkarolta, 's részvényesek megszerzésében szokásos fáradságával kellő sikerrel koronázva munkálkodott, hazánk jobbjai teljes joggal reményltek, hogy annak életbe léptetése gátokra nem találván, hazánk egy új jövedelmi forrással, mire olly nagy szükségünk vagyunk, 's kereskedelmi kifejlődésünk új tényezővel fog boldogíttatni; — azonban a' mostoha sors vagy inkább önhaszonbul származott szűkkebléség máskép akarta, mert ezen üdvös eszme néhány pesti egyedi törpéségen, mellyek nagy kár hogy illy befolyással bírnak, hajótörést szenvedett. Az egész abban fekszik, hogy a' házbirtokosok attól félnek, miszerint a' kérdéses szigeten rakhelyek építvén, házaik jövedelme azok által esorbulást szenvedend, rövid látásukkal nem foghatván fel, hogy a' kikötő olly újabb életet, mozgalmat és népesedési szaporodást eszközölné, melly azon vélt kárt szép kamatokkal együtt pótlandja. Jól mondotta nem rég egy német író, hogy eszhiány ellen az istenek is hasztalan küzdenek, ha pedig ahoz még erszényi félelem is esatlakozik, hiábán akkor minden szó, minden kapacitatio, sikeretlen még ciceroi ékesszólás is, mert ki mindent csak banknotjában néz keresztül, az okoskodásra hajolni nem fog, ha kedves mammonját véli, bár mint jelen esetben, igen hibásan, veszélyeztetnek.

Nézetem szerint tehát azon szép 's hasznos czél elérhetésére más eszközökhöz kell folyamodni. Véleményem ez: nemcsak általános statusi, hanem nálunk már törvények által többször kimondott elv a' 'kiszajátítás' eszméje, melly már is több esetben lón alkalmazva p. o. a' rendes utak, vasutak és állandó hid tárgyában. Ha figyelembe veszem azon indokokat, mellyek a' törvényhozást arra bírták, hogy a' vasutak és állandó pestbudai hid tárgyában a' kiszajátítást törvény által kimondotta, azt látom hogy azon elvek a' pesti kikötőre is egyáltalán alkalmazhatók, sőt egyedi nézetem szerint én ezen kikötőt az állandó hid elibe helyezem, mert abban nemcsak pesti, hanem országunkon kívül a' birodalmi egyéb nagyobb folyók hajóji is lelelnek télen biztos menedéket, így tehát ezen kikötő nem helybeli, hanem országos szempontból levén tekintendő, országos kiszajátítási tárgynak teljes joggal nézendő. Valamint pedig az írott törvényre áll: ubi eadem est legis ratio, eadem eadem est etiam ejus dispositio, ugy a' törvényhozó testületről, annak megbántása nélkül, fel sem tehető, hogy hasonló esetekben hasonló elveket törvény által nem fogna kimondani. Így nem marad egyéb hátra, mint jövő országgyűléshez e' tárgyban kiszajátításért folyamodni. — Ha a' jövő

országgyűlés befejeztetéséig kell várni, sajnos ugyan, de tűrnünk kell, azonban nézetem szerint van mód, mellyel ezt siettetjük; mivel pedig hazánk pillanatú drágák, jónak tartom ezt is megkísérteni, mert csak így mondhatjuk, hogy mi fölünk felt, mindent megtettünk, a' siker pedig Isten kezében vagyunk! — Tervem ez: tartom a' részvényes társaság közgyűlést, mellyből a' törvényhatóságokat kérje meg, hogy ezen szigetre nézve a' kiszajátítási elvet küldjék által a' legközelebb tartandó országgyűlésen világos utasítás mellett kimondatni méltóztatassanak, ezen végzést pedig legközelebb tartandó köz- és tanács üléseikben kimondani sziveskedjenek. Nem hiszem, hogy ezen kérelem általánosan vagy legalább tulnyomó nagy többség által ne pártoltassék: ha pedig a' kiszajátítási biztosítás megvagyunk, akkor a' pesti választó polgárságot újra föl kellene alkudozásra szólítani, 's nem gondolnám hogy nevétség ellenvetéseik 's követeléseikkel ismét előálljanak, mert eddigi tapasztalás után tudni fogja ez, hogy hol a' kiszajátítási somma itélet által mondatott ki, az mindig sokkal kisebb volt annál, melly barátságos egyezés útján ajánlatott; ha pedig még is ellenkeznek, kisebb summával 's terhes föltételekkel lesz kénytelen megelégedni, melly esetben kára 's kudarczvallása még azon búval is párosulni fog, hogy egy nemzeti jobblétet eszközölő jeles intézkedést önkárával, meddig csak bírta, ellenzett; ezen ügynek pedig minden hatóságnál való tárgyalása, az eszmé megéreklése 's a' sympathiák fölébresztése mellett, nem más mint legjobb határu leendhet.

Rosty Zsigmond.

**Legújabb mozgalmaink.** Ha ezen rovat alatt megkezdettem ezikkeink sora hosszabbra nyúlt mint egyelőre gondolni lehet, annak többi közt azért jó oldala is van, miszerint az első életjel, melly akkor figyelmünket magára voná, határozott alakot öltve sokkal tisztábban áll jelenleg előttünk, mint keletkezte első szakában. — Az iparvédegyesület, vagy mint közönségesen nevezetik „védegyelet” néhány hónap leforgása közben mind a' eszelekvés gyakorlati — mind a' vitatás elméleti terén több külön oldalról mutatkozik, mert míg egyfelől az orsz. majd valamennyi vidékein — nagyobb kisebb mértékű élénkséggel pártoltaték 's pártoltatik, más felől meg időszaki sajtónk ügykezett a' közfigyelmet kiváta ügy körül a' nézetek tisztára fejlesztés elősegítésére kellő eligazulást eszközölni. — Midőn „Legújabb mozgalmaink” czímű értekezésünket megkezdők, így nyilatkoztunk: „hogy mi is, kiknek az anyagi segédeszközök szűkebben jutottak, járuljunk értelmi parányiságunkhoz képest a' haza jóllétének munkálásához, elmondjuk először általánosan: milylen ovatosságot, 's minő előzvényeket vélünk szükségeseknek ipar körüli mozgalminkat illetőleg; másodsor pedig a' „gyáralapító társaság” jogalapu biztosítékai, pénzügyi állapotja 's beligazgatásáról terjesztendjük elő nézetünket.” — E' kettős ígéret első felét illetőleg, részben eddig is nyilvánítottuk nézetünket, azt pedig, mi e' tekintetben még hátra van, tehetségünk szerint ügyekszünk elmondani; — mi pedig szándékunk másik felét „a' gyáralapító társaság” szerkezte iránti vélekedésünket 's ígért észrevételünket illeti — e' részben a' dologról szólni nem fogunk, 's pedig azon oknál fogva, mert jelenleg másként látjuk a' dolgot, mint akkor ugyazólván a' priori alkotott fölfogás nyomán láthatunk. Ugyanis több oldalról hallottunk akkor illy nyilatkozatokat: a' gyáralapító társaság nem egyéb a' védegyelet tettebe menő akaratanál; egyik alkalmazás azon sok közül, mik a' széles alapu védegyeleti eszme körül nemcsak képzelhető de létesíthető is; egyszerű hazafui áldozás a' gyakorlatiaság sikert ígéro mezején 'st. Ismerünk is nem egyet, ki magányviszonyainál fogva épen nem tartozik azok közé, kikre anyagi jóllét tekintetében a' kegyes véletlen vagy sors különös kedvtellessel emlékezett volna a' szerencsejének kiosztásakor, vagyis más szavakkal, kik polgári állapotjukat véve szemügy-

re, meglehető hosszú sorát látják magok előtt a' teendőknek, mielőtt csak valaminő penzerőt is tölthetnének olly czélból, hogy azt a' nyereséges vállalatba fektessék — tehát ezek sorából nem egy készült — tiszteletre méltó önmegtartóval — anynyira kuporgatni napi jövedelmét, hogy legalább tizedrészt vehessen a' gyáralapító társaság részvényei közül. E' körülményt itt főleg azért említjük, hogy kitéssék, miként ha nem volt magunknak is azon fogalma e' szóban forgó iparvállalatról, mint a' mellyel — a' dolgok folytonos fejleténél fogva — mostan bírnak, e' részben valami különös elhamarkodás vagy idétlen fölfogás vádjátul tartanunk épen nem szükség, mert — mint a' főnebbi példa mutatja — velünk együtt igen sokan hitték akkor még, hogy a' gyáralapító társaság egyik közvetlen kifolyása a' védegyelet életműködésének.

Ha e' sorok írója úgy tekinté a' gyáralapító társaságot, mint érintve volt 's egyszerűen látá hogy azt vele együtt igen sokan úgy tekintik — szabad volt ígéretet tennie az iránt, hogy illő alkalomkor a' kérdésbe vett iparvállalat körüli nézetét nyilvánítandja 's pedig azon okból, mihez képest tisztán álljon minden gondolkodni szerető előtt: minek adassék tulnyomóság a' gyáralapító társas. alakítása, igazgatása 's majdani hatása közben, az áldozatra kész hazafiságnak é vagy inkább az egyes vállalkozók becsületes uton eszközölné minél nagyobb 's biztos nyereségének. Azonban hasonló kérdések fölállítására 's fejtegetésére többé szükség nincsen, mintán egyrészt a' B. P. Híradó határozottan kijelenté, hogy a' gyáralapító társaságnak a' védegyelettel semmi köze, ez állítás pedig az illető védegyeletiek által csak egy szóval sem czáfolaték megmás részét meg mind az alapszabályok mind a' társaságot képviselő választmány eddigi eljárása kétségbe nem vonhatólag mutatja, miként a' gyáralap. társaság az, minek valóság a' okos számítás szerint lennie kell, t. i. olly vállalkozás, melly iparszegény hazánkban a' tehetősbeket egyesíteni törekszik azon czélbul, hogy az e' téren előbb utóbb kifejlendő munkásság élire álljanak, 's az okosan reménylhető hasznot magok számára biztosítsák, még mielőtt e' tekintetben hátrébe szoríttatnának, vagy csak valamennyire is megelőztetnének. Ez esetben tehát — mint Széchenyink mondani szokta — nincsenek összezavarva a' szerepek, 's a' vállalat, mint illik alapos számításra nyugszik, nem pedig lelkesültségen, melly egyebütt óriási erővel hathat, de illy vállalkozásnál alig volna egészen maga helyén.

Igy állván a' dolog — úgy tekintjük a' gyáralapító társaságot, mint egyikét ama számtalan erőcombinationának, mikre alkotványos országban mindig szabad tér — olly alkotványos országban pedig mint a' szegény magyar haza — mindig ezer alkalom áll nyitva; magányvállalat ez, semmi más; közvetve eszközölheti — és siker esetében eszközölné is — a' haza fölvirágzását 's tán sokkal nagyobb mértékben mint nem egy kikialtott kezdet, melly közvetlen czélul a' haza és nemzetboldogítást tűzi ki, és még is sem egyik sem másikat létesíteni nem képes; valamint ez utóbbinak nem válnék szegényére, sőt hazafui lelkesültség mellett okos számítás jelöl fogna tekintetni, ha a' kitűzött czél, a' haza és nemzetboldogítás egy része közvetve jutalmul esnék az illető hazafias törekvésnek: szintazonképen teljes méltánylást és hazafias megismerést érdemel mindazon vállalat, melly az egyesek biztosan kiszámított haszna mellett a' közjóllét kincsösszegét is nem kis mértékben gyarapítja. A' gyáralapító társaság épen nem veszt érdekébül az által, ha a' védegyeletől elkülönítetik, hanem inkább nyert az értelmes tehetők szemében, mert midőn ez elkülönítés következtében az egész ügy önállólag és kellő téren állították föl, elcje vétett tömérdek félreértésnek, 's az egész bizonyos határozott szint nyert (de nem politikait) melly lehetővé teszi az ügyhözi hajlam, vagy az attól elhajlás momentumainak biztos alapu mérlegelésit. Ennyit szükség volt mondanunk a' gyáralapí-

tó-társaságra vonatkozólag, nehogy ígéretünk második felét be nem töltve félreértésre szolgáltatassunk alkalmat; ha a gyáralapító társaság a védegyesülettel közvetlen kapcsolatban nem áll, aggodalmink önmaguktól elenyésznek, ha pedig a két különemű eszelekvés közt csakugyan létezik illetén összefüggési kapocs, ennek létele kimutatást 's bebizonyítást vár, mi ha elkövetkeznek, nem mulasztandjuk el e tárgyra vonatkozó nézetünket elősorolni.

Térjünk a védegyülethez vissza 's lássuk annak eddigi hatását, a' felőle hallott véleményeket 's az előre látható eredményeket; ezek nyomán tán sikerülend kijelölnünk a' tért, melyre a' védegyületnek munkásságát szükségkép szorítania kell, 's kimutatnunk azon nézőpontot, honnan a' védegyület tulajdonképen tekintendőnek hisszük. A' védegyület — mintha nem is tartoznék a' kor magasztalt eszméji közé — ezektől egészen eltérő 's külön természetűnek mutatkozik; mert míg az ugynevezett, kor szózata a' fölkarolt divateszmék jobbara hatástalanul enyésztek el 's eredménybe myriadnyi részük alig ment, az alatt a' védegyület villámsebességgel futá keresztül e' hon minden tájait, 's alig maradt zug, hol hatásának több 's kevésb látható jelei nem volnának, miről azon urak, kik a' P. Hirlapban jobbnál jobb elmésségeket mondanak, hogy aztán más — nem politikai lapban — ezen elmésségek fölött dícsérőleg emlékezhessenek — tehát ezen urak valamelyike könnyen így elménczkedhetnék: vagy azon sok főhangzó tan — melyekkel hazánk évek óta minden oldalról elárasztva van, nem korszerű, vagy inkább sajátos magyar viszonyokkal össze nem egyeztethető — 's akkor a' védegyület azon tanokhoz nem tartozhatik, 's így a' doctrinairék táborának épen nincs joga így kiáltani: ez eszme nem egyéb mint áldásthöz tanaink egyik mellékere, mely elszivárogván a' haza szomjas földének rétegeibe, ezt termékenyíteni 's az elkövetkező tanítási magvak iránt fogékonytá tenni szőrfölött alkalmas. Vagy pedig a' közönség — mely az új doctrinákat olvasá ugyan, de életbe léptetésüktől mindig irtózott, 's ha kenyértörésre került a' sor, azokat solenniter meg is buktatá — most az egyszer rá van szedve 's az evangélium szavai szerint nem tudja, mit eszelekszik. Így szólhatna — mondjuk azon urak valamelyike, kik jó elmésségekben kifogyhatlanul gazdagok; mi azonban kik elmésség dolgában olly szerencsések nem vagyunk, az ügyet ezen oldalról hosszasan festgetni nem akarjuk, mert utóljára még megeshetnék, hogy a' franczia modoru P. Hirlapot annyira bebonyolítsuk, miszerint az saját tanai ellen legyen harczolni kénytelen, 's ismét nehézkos mozdulatainál fogva elvégre tán még magát sebesitse, esonkítsa meg, mit mi neki a' világért sem kívánunk.

Kell a' védegyület eszméjében valami varázserőnek lenni, mely a' kedélyeket annyira megragadni 's lekötő tartani képes; ez erőt keresé mind a' B. P. Hírado mind a' P. Hirlap; egyik saját rájárára szeretne volna huzni ez új eszmét (legalább alkalmazását tekintve új) 's mivel ez nem sikerült, nem bírt vagy nem akart abban valami nagyobb jelentőségű tümeményre ismerni; a' másik a' nélkül hogy ez iránt olvasóit is fölvilágosítani ügykeznek, kimondá, miszerint meglelé, mit kerest, mert a' védegyület nem kevésb mint az egyesülési jog testté vált eszméje, mely országlási alapul alkotványos centralisatiót akar. Gyönyörű adat a' pártok természetének ismeretéhez, bizonyító, miként tévesztett kiindulási pont 's elfogult szettektetés mellett egyik nem veszi észre még azon jót is, mely szemci előtt áll, a' másik meg képes megtalálni azt is, mi nem létezik! — A' B. P. Hírado szeretne volna, hogy ha már honi ipart kívánunk teremteni, — a' mi kicsiny pedig eddig is volt, azt virágzóbbá tenni — ezt ollyformán ügykezzünk létesíteni, miszerint a' német elem hazánkban hováhamarább 's minél szélesebben terjesztessék; állításunk egyéb támaszain kívül idézzük a' 106 számú szerk. jegyzetek egyikét, mely így hangzik: „Mi a' német bevándorlókat illeti, ezek pénzt, értelmiséget 's szelid erkölcsöket hoznak be hozzánk, 's így részünkről nekik csak örülhetnénk, most kivált, midőn műiparemelésről is annyi szó van, a' gyarmatosítás egészen nélkülözhetlen, 's bizonyosan eleinte kisebb később nagyobb mértékben meg fog indulni. Nemzetiségünket pedig soha se féltsük a' német elemtől, mert ez, kivált ha magyar közé szóratik, könnyen magyarosodik meg, símul a' viszonyokhoz, 's nemzetiségének, nyelvének nyomatékot nem kö-

vetel.“ — Milly eldöntő erővel bírnak e' sorokban kifejtett nézetek különösen D. E. gróf ebéli lépéseire, kitetszik a' következő szavakból: „Örömemre szolgál tudni — így ír gr. D. E. a' B. P. Hírado 111 d. számában — hogy az ismeretes gyáralapító részvénytársaság főteendői közt épen azokat látom miket magam is azok közé sorozék, t. i. az itt ott létező gyáripari kezdetek gyamolítását 's a' külföldi ember honunkbai edesgetését, mert ama társaság ezéjainak egyike, hogy t. i. tőkével járuljon iparvállalatokhoz, 's ekép ön morális tekintélyével támogatván, 's tagjai a' részvevő védelme alá helyezvén a' külföldi embert, ez által ösztönt ébresszen benne, tőkét ide hozni 's itt beruházni, egyenes 's ha nem is kirekesztőleg de főleg ezen „beédesgetés“ felé van irányozva. 'S ugyanott a' 2dik hasábon: „a' gyáralapító társaság a' védegyülettől egészen függetlenül 's vele semmi összekötetésben tűzte ki magának ismeretes ezéjait.“

Ezekből látható, miként a' B. P. Hírado barátja a' gyáralapító társaságnak, mivel e' társaság által hiszi gyarmatosítási vermes reményeit teljesülendőknek, mi egyébiránt még koránsem jelent ennyit: a' gyáralapító társaság csupán azért, hogy D. E. tagjai közt szemlélhessen, mindenkép ügykezni fog azon, hogy Magyarország hováhamarább német telepek színhelyévé alakíttassék, illyesmit a' társaság alapszabályainál fogva sem létesíthet azon mértékben mint a' B. P. Hírado tán ohajtáná; de ezen fölül hazánk első ragyogásu nevei tündöklének a' társasági tagok névsorában, mi már magában kezeskedik a' felől, miszerint a' hazafi vállalkozók pénze nem fog nemzetiségünk aláátására 's semmivételére fordíthatni. De legroszabb esetben is, ha t. i. nem hazafiak, hanem olyanok volnának a' kérdéses társaság tagjai, kik nemzetiségünk megtörésére irányoznak tehetségeiket; — olly alapszabályok mellett, millyenek a' gyáralapító társaságéi — nem igen kellene a' nemzetellenes törekvéstől tartani. E' részben tehát örvendhetni azon, hogy D. E. 's elvrokonai pártolják a' gyáralapító társaság törekvéseit, habár ezt főleg az érintettük indítóknál fogva eszelekednek is, mert noha sokkal szívesebben látni, ha minden egyes tag — valamely vállalat közvetlen ezéjáján kívül szemelőtt tartja annak vég föladatát is, 's ennek megoldásához szívesen járul erejéhez képest; — mindazáltal megnyugtató annak szemléltetése is, miszerint e' vagy ama' nagyszerű kezdet ildomos hazafiak által olly okos combinatióra volt méltatva, miként a' törvényeszerű határok közt azon vállalat még egyesek netaláni viszáraelési hajlama vagy mellékes szándéka mellett sem válhatik a' hazára nézve veszélyessé; illetén rugók nem létében pedig annak mód nélkülök hasznot ígér. Azonban, midőn kimondottuk, hogy a' B. P. Hírado azért is szít a' gyáralapító társasághoz, mivel ettől a' gyarmatosításra nézve reménylhet valamimás részt megtán azon okból ellensége a' védegyületnek, mihez képest ez a' B. P. Hírado fölfogása szerint épen nincs aként szerkesztve, hogy bekövetkező gyarmatosítás iránt alapos reményt nyujthatna, — midőn ezen vélekedésünket kijelentjük, kötelességünk egyszersmind nyilvánítani, miként aká a' Hírado aká mások gyarmatosítás iránti rokonzalmát nem kívánjuk az illetőkre nézve nemzetiség iránti elhűdülés vagy épen általános hazafitlanság vádjaként alkalmazni; mi itt is, mint egyebütt, a' szív redőt nem bolygatjuk, senki bensője fölött ítéletet hozni nem akarhatunk, ugyanazért minden illyes tévesztett irányu eszelekvés okát leginkább csak abban keressük, hogy az illetők tán önhittség, néha könnyelműség, nem ritkán kellelén tül elfoglaltatás következtében — nem terjeszkedének a' eszelekvés vagy elmélet következeire' azon mértékben, mint megkívántott volna; igen sok van, mit tudunk nemesak tanácsos de elkerülhetlenül szükséges; ha e' tudnivaló ezenfölül ollynemű, mely természeténél fogva nem ösztönöz mintegy kényszerítőleg 's parancsolólag mélyebb vizsgálódásra, vagy kitartóbb elmélkedést 's fűrkészést igényel mint a' napi renden levő tárgyak legtöbbje megkívánni szokott; igen könnyen megeshetik, miszerint kihagyjuk számításunkból ollykor azt is, minek hijánya munkánál folytában akadályul ugyan nem leend, de a' terhes munka bevégeztekor, — midőn épen fáradozásunk sikerének kellene örvendünk — a' végeredményénél súlyosan érzeti velünk vigyázatlanságunkat, ollykor pedig kípóthatlan veszteségeket is okozhat.

Hogy sem gr. D. E. sem általjában a' B. P. Hira-

dó nemzetiségünk megbuktatását nem tűze ki czélul, midőn a' német telepek ügyében több helyütt melegen nyilatkozik, — egyebeken kívül tanúságot tesz e' felől azon körülmény is, miszerint a' Híradoval egy véleményen olyanok is lehetnek, kiket az újabb kor hazafias haladásunk első hőseiként ismer, kikről ennél fogva még a' leggyanakvóbb természetű is alig teendi föl, hogy vérünk megtörése 's nemzetiségünk elbukásaért buzogna. Illyen kétségkívül Pulszky Ferencz, 's még is ép ő az, ki határozottan „a' gyarmatosítás mellett“ nyilatkozik, mint ez a' B. P. Hírado 111 számában ekként olvasható: „Mi benne (List Fridrik tanárban) nemesak alapítóját látjuk egy új józan statusgazdasági rendszernek, hanem egy nem földművelő de műiparos gyarmatosítás képviselőjét is, mit Magyarországnak politikai pártszínezet nélkül örömmel üdvözlünk.“ — Nem mind rossz hazafi az, ki hona javát akarva nem mindig találja el a' hasznost 's ezélszerűt; csakhogy viszont nem kellene kigyót békát kiáltani azok ellen, kik az egyébkint tiszteletre méltó hazafiak törekvéseinél kimutatni ügykeznek az eltévesztett egyes pontokat; — politikai kiskorosságunk legkiáltóbb jele, midőn azt hisszük, hogy mert Péter vagy Pál itt vagy ott emberül viselte magát, annak eszelekvésében hibát találni vagy tán épen e' hibát kimutatni többé nem szabad.

#### Hontmege követjelentés közgyűlését

télhő 29ik és 30ik napjain tartá Luka Sándor főispán helyettes ur elnöklete alatt. Ömlga a' nagy számban egybegyűlt RRket üdvözölvén, felhívá követveinket működésük felőli szokásos számadásra; minek folytában Fejérvary Miklós volt első követünk felállván, midőn egy részről a' megye közönségének benne helyezett bizodalmaért érkevényen halás köszönetet mondott, más részről engedelmet kére attól, hogy jelentését, súlyos betegsége miatt, — melynek pusztító nyomdoka közrészvét — gerjesztőleg tünt fel férfias külsőjén, — élő szó helyett írásba volt kénytelen foglalni. A' derék követ lelkes „éljen“ rivalgás közt foglalva vissza helyét, másik követünk Szentkirályi László kelt fel 's rövid rajzát adván a' lefolyt országgyűlés működési öszvegének, midőn annak szellemét, mely a' haladás volt, dícsérőleg emlité, egyszersmind sajnát fejezé ki a' fölött, hogy az annyi küzdelem, annyimunka, annyi idő után is — leginkább a' főRR. vetoja miatt, — olly kevés eredménnyel volt kénytelen szer-teoszlan; minek ellenében folyvásti szilárd kitérés ajánlott használandónak. (Éljen!) Ez után felolvastaték követveink írásbeli számolása, — magában foglaló mind azon munkálat, határozatok, 's illetoleg törvények, tervek 's indítványok elősorolását, melyek múlt országgyűlés feladatai 's vita tárgyai valának, többnyire saját észrevételeikkel átszőve 's kiemelvén a' hozott törvények közt a' nemzetiség, vallás 's nemnemeselek hivatal- 's birtokképeségét illetoket. Következett a' törvényeknek egyik főjegyzőnk általi felolvastatása. Majd, elnökünk indítványára sz. bíránknek meghagyák, miszerint a' protestans lelkészek előtt a' jelen törvények keletkezését megelőző kötétt vegyes házasságokat öszszerjék 's azokról a' megyei közgyűlésnek jelentést tegyenek. Ennek folytában Balogh Imre első alispán kérdést intézett a' RRhez az iránt; hogy mintán a' K. L. selmeczvárosi prép. elleni pörben a' vegyes házassoktól megtagadott áldás miatt vizsgálás végett kinevezett választmányi tagok közt változások jöttek közbe, a' változott tagok helyett újakat akarnak é kineveztetni, vagy az elrendelt pört az új törvények következtiben megszüntetni? A' pör nevezett prépost ellen megszüntetni határozatott. Szinte szönyegre jöven megyénkbeli Zahora helységi egyik lakos azon tette, mely szerint ő gyermekeit tértvénye 's a' h. tanácstól e' részben a' megyéhez érkezett intézvény ellenére — a' megye jóváhagyása mellett — mely a' tértvényeket mindenkorra érvényteleneknek jelenté ki — prot. vallásban neveli: — e' tárgyan az új törvények rendelete szerint intézkedendünk. Határozatba hozott a' IXik t. cz. illeto §§ai folytában az is, miszerint járásheli sz. bírák az olly községeket, hol jobbágyok 's jobbágytelkek nincsenek, 's lakosaik még is adozók, öszszerjék 's jövő gyűlésen előterjeszszék; mint szinte hogy a' 28ik §b. a' közmunkákra fordítandó erőösszeírásra rendelt 's e' gyűlésünköl kinevezett választm. munkálkodását ez év folytában fejezze be a' már ledolgozott munkanapokat a' követendőkbe számítván. Főispán-helyettesünk figyelmeztetésére a'

tiszti fuvarokat 1845/6-tól állomásonként 2. v. frt. helyett, 1 pgő forintjával rendelők megváltatni, azon fuvarok árát pedig, melyek kiszolgáltatása által némely helységinkben supererogatumok vannak, pénzszedőink által az illetőknek kész pénzben kifizettetni később intézkedésünk tárgyaul halasztván P. J. azon indítványát, mely szerint a' tiszti fuvart épen nem vagy egyenlő arányban nem szolgáltatható felsőbb vidéki lakosok ez általi károsodása a' dicalis özszeírásakor kevésbre leendő megrovás által pótolatnék. — Az országgyűlési költségek kivétele iránt a' hongyülésen kidolgozott kulcs megvizsgálására kinevezett választmányi tagokhoz néhány újabbat adánk. — Igen nevezetes hoszsza vitára szolgált alkalmul a' h.ótanács azon intézvénye, mely szerint a' megyénkben keletkezett és szabályait legfelsőbb helyre föl nem terjesztett társulatok eltöröltetni, a' keletkezendők alapszabályai pedig előleg fölterjesztetni rendeltetnek. Mi mindannyian igen jól tudtuk, hova czéloz e' leirat, de eleinte csak általában a' társadalmi és társulati jogok felett vitatkoztunk, a' nélkül, hogy az intézvény tulajdonképi célzatát — a' védegyeletet megneveztük volna. És örömtől dagadó kebellem kell kimondanom, hogy Hontmegye jó szelleme, melyet én abnormitásink daczára is e' megyéből még el nem költözöttnek hiszek, magát e' napon meg nem czáfolá. Mindnyáján elismertük a' kormány főfelügyelési jogát; ennélfogva majd egy akarattal határozóka' védegyeleti 's a' megyénkben keletkezett egyéb, sz. bíránk által özszeírandó társulatok alapszabályait ö felségének — szokott ovásunk mellett — tudomás végett fölterjesztetni. Más nap, miután első alispánunk indítványára Majláth György országbíró és gr. Apponyi György újdun kinevezett alkorklátnok ö exciáknak, az előbbinek sz. István nagykeresztjével, az utóbbinak pedig most mondott magas hivatalával lett feldiszittetésük miatt üdvözölő feliratokat határozánk, — a' mult tudósításomban érintett főbíránk hivatalos büntetése következtében létre jött gyászos eset miatt ellene intézett vádat vizsgáltuk meg, mely miután mind a' legszigorubbán eljáró vizsgáló választmány jelentése 's illetőleg tanuvallatásai, mind az orvosi látletelek nyomán nevezett főbíró büntetileg semmi esetre, egyedül némely formalitások mellőzése miatt részalólag illehetőknek egyetemesen elösmerttetett, a' végzés ez értelemben mondatott ki. Nem lesz talán fölőslég megjegyezni e' tény jellemzősül azt, hogy noha K. A., volt választmányi vizsgáló tag, saját vallomása szerint O. A. főbírónak legnagyobb ellensége, — mert neki gymond őszbe vegyült, O. A.-nak pedig veres szakála van, 's mint ilyen, igen sz e r e t t e volna, ha O. A.-ra a' vádat (szándékos agyonbotoztatást!) kisúthette volna, mind e' mellett lélekismérete szerint őt, (a' körülményeknél fogva, mert a' nélkül, hogy külsőleg látható volt volna, magában hordá a' büntetett lappangóan a' halál magvát) bűnösnek nem állíthatja. Ezek K. A. t. bírónak saját szavai. Tisztviselőink ezental büntető jegyzőkönyvet kötelesek vezetni. — P a j o r I s t v á n.

**Abaujmegyel t. hirdető közgyűlés.** Kassa, január 30-án. Folyó hó 27-én kir. tanácsos Vitéz János szeretve tisztelt első alispánunk elnöklete által tartott rendkívüli közgyűlésben a' nm. ht. tanács intézvénye mellett megküldött törvényezikkek kihirdettettek. Ezen intézvényben foglalt arról értesítés: hogy az új törvények más nyelvekre fordítványa következn fog, kellemetlenül lép meg a' Rendeke: jóllehet ebben ugyan legkisebb sérelem sines, de annál több, könnyen következhető surlódásokból származó gyűlöletes ellenszenv 's így annyival aggasztóbb, hogy épen azon időben, midőn annyi kiállott különféle vihar és bonyolult viszon tagságok után nemzeti nyelvünk valahára diplomatikai polczra emeltetett, törvényink más nyelvekre fordítása szükségesnek találtatott, mi részünkről ennek sem helyét, sem szükségét teljességgel át nem látjuk, nem helyét, mert ha a' lefolyt századokban, mikor a' latin nyelvet hazánkban alig értették néhányan, csupán latin szerkezetű törvényink tulajdon hazai nyelvünkre sem fordítottak, miért épen most, midőn nyelvünk tudása nélkül többé senki semmi köz hivatalba nem léphet, tanodáinkban a' tudományok nyelvünken adatnak elő és mint örömmel 's jobbagyi mély tisztelettel tapasztaljuk, magának a' jó kormányának érdekében fekszik nyelvünk iránt rokon-szenvet gerjeszteni, a' tisztán magyar nyelven írott törvény más nyelvekre fordítatik? hisz

regi időkben — mondhatni — sötét századokban a' fordítás nem vala szükséges 's mind ennek ellenére még is a' törvényeket minden, kinek erre szüksége volt 's kit érdekle, tudta 's megértette, épen semmi szükség a' mai haladási 's műveltségi korszakban — midőn minden nevelt és művelt ember több nyelven beszél 's midőn több nyelven beszél, fel sem tehetni, hogy minden, ki ha nem is e' hon szülötte de mint e' hon állandó lakosa, nem kényszerítve fogadott hazájának nyelvét ha nem is beszél, de hogy ne értse a' magyar törvényeket, más nyelvekre fordítatni — tanúsítja 's voltaképen erősíti ezt a' köz tapasztalás is, hisz például megyénkben, hol számos a' tót lakosú falu, némely helyen csupa német közönség, a' futólevelek, rendelvények azonban egyedül magyar nyelven közöltetnek, szétküldetnek és még is a' tótok úgy mint a' németek azokat kellőleg értik, a' rendeletek legpontosabban végrehajtatnak, a' közügyek menetele percig sem akad meg, ha tehát e' részben a' köznépnl e' honban, hol a' népnevelés fájdalom! annyira elhanyagoltatik, semmi zavart nem okoz az egyedüli magyar nyelv használata, többek elhallgatásával, miket itt még előhozunk lehetne, ismételve mondjuk: hogy a' magyar törvények hivatalos utoni fordításának szüksége nem forog fen. Minek is tanulna egy kész pénzből vagy jószága jövedelméből élő a' magyar nyelvet, ha még a' törvényeket is tulajdon nyelvén kapja! Megyénk Rendei ez uttal a' főnebbi értesítést hallgatással melőzendőknek találván, a' hivatalos uton eszközözendő fordításokrul mit sem akarnak tudni, hanem azt határozák: hogy az új törvények annyi példányban, a' hány falu van a' megyében, nyomtatásban a' helységeknek kiadassanak 's a' tudnivalók szükség esetében a' járásbeli szolgabírák által magyarátzassanak meg az illetőknek. A' főnebbi intézvény érdekelt részire igen jelesen nyilatkozott J. F. t. bíró. — A' törvények felolvastatását komoly figyelemmel hallgatták a' nem nagy számmal özsze gyűlt Rendeke; a' zászlós rendből senki, az egyházból pedig alig néhány jelent meg, e' közönység igen felőlő és semmi esetre nem helyeselhető, kiváltkép a' főrendűek részről, kik rendesen minden este a' német színházban teljes számmal megjelennek 's így közügyek iránti részvétlenségök okát kitalálni semmikép nem tudván, kénytelenek vagyunk azt hinni, hogy minden törvény-adta szép jogaik iránt, 's mindenben, mi a' magy. szellem emelésére czéloz, ha nem ellenszenvűek is, legalább hanyagok 's így tán a' semmittevőség társulat hű tagjai. — Az új törvények kihirdetése folytán teendő mikénti intézés végett készitendő javaslat kidolgozására választmány neveztetett. 28-án a' most nevezett választmány özszeült, 29-én az említett választm. hivatalos jelentését beadta, mely is a' tudvalevő tárgyakra nézve az or. gos kerületi választmány munkálatát sinormértékül véve, annak e' részbeni javaslatára némely csekély szerkezeti módosítással elfogadtatott és a' mindenféle teendő özszeírásokra járasonként három t. bíró 's a' szolgabírák esküttársaikkal napidij mellett kiküldettek. — A' nm. h. tanács azon intézvénye, mely által a' megye keblében létező minden nemű egyesület alapszabályinak legfelsőbb helyre fölterjesztése hagyatik meg, elvben, hogy t. i. addig míg bármily e g y l e t alapszabályai felsőbb helyen helyben nem hagyatnak, az egylet ne alakulhasson 's életbe ne léphessen, el nem fogadtatván, az ellen, miután olyan társulatok alakulását, melyek valami jótékony czél 's egy vagy más, hazánk boldogítását czélzó vállalat előmozdítására özszeállnak, nyilvánosan fellépnek, munkálkodnak 's özszeülnek, melyek sem törvényink ellen nincsenek, sem a' személy vagy vagyonbátorságot nem veszélyeztetik, sem isteni vagy polg. törvénynyel nem ellenkeznek, a' megye rendei ovást tettek, egyébiránt a' főfelügyelési j o g o t legkisebb kétségbe sem vonva 's azt tisztellett elismérve, határozattá lön: hogy a' járásbeli szolgabírák járasaikban netán létező egyletek alapszabályait beszédvén, azokat felsőbb helyre leendő felküldés végett hivatalos jelentésök mellett a' közgyűlésre mutassák be. E' tárgyra vonatkozólag lelkes másod alispánunk P. S. és G. J. t. bíró szavok melyéből eredett beszédekét örömmel hallgattuk, ellenben semmikép nem tudtuk megfogni, minélfogva állíthaták T. K. és F. S. t. bírák azon intézvényben a' kormányának a' nemzet iránti bizalmatlanságát rejteni? holott épen az ellenkező áll: a' legszelidebb tiszta bizalom; ezen minden tekintetben elharmarkodott helytelen kifakadást O. J. tb. komoly és

szilárd jellemet tükrözö szavai egészen elnémiták. — Ezen közgyűlést egy hivatalos szomorú tudósítással rekeszté be szeretve tisztelt elnökölő első alispánunk, ugyan is rövid, de megható érzékeny szavakkal tudatá a' megye rendével, hogy megyénk valóban köz szeretetű 's ritka becsületességű alszolgabírája fületnezi Kelez Vincze folyó hó 21-én öröklétre átköltözött, esend követte az elnök szomorú tudósítását — az elhunytban megyénk egy olly sz. gabiráját veszté, kirül bátran azt lehetett mondani „hogy ollyan bíró volt, a' millyennek lenni kell:“ emlékezete hoszszas marad Abaujban. — A' jeles tisztviselő halála következtében, miután a' tisztujtás ideje a' nélkül sines meszsze — senki sem fog helyettesítés végett főispán gróf ő mélt. fölterjesztetni, de az illető járásbeli fő és alszolgabíró urak oda utasítottak, hogy a' boldogultnak kerületét egymás közt özszeadják fel. Feledhetlen szolgabíránk kora elhunytát (élete 36-ik évében) bánat könyveivel kesergik édes anyja pálóczy Horváth Honoráta néhai fületnezi K e l c z J á n o s özszevegye, szeretőneje Vouvermans Karolina 's tisztelő, szép reményekkel biztató kisedet kora árva egyetlen fija Gyula. Kiknek szomorú-sujtott lelkeik a' hit vigaszán kívül talájanak enyhülést azon gondolatban, hogy bánatjokban a' megholt felett számos barátin és tisztelőin kívül mindazok, kik az elhunytat ismerték, méltó részvétellel ösztöznak. Érdemlett béke és nyugalom lengjen hamvai fölött. Rendes levelező.

**Tolnamegyei törvényhirdetés.** Olvasván a' nézeteket e' lapokban az ünnepélyesség- 's tiszteletéről, melyet a' törvények hirdetése igényel, a' t. cz. tudósítónak véleményében teljesen ösztözök; mert ha a' törvény szó már magában hordja a' tisztelet eszméjét, a' szentesített törvények hallása még inkább követelheti ezt tőlünk. Illy ünnepélynek tanuji lehetni, január 27-én a' megye teremében számosan jelentünk meg. — A' törvények fölolvastatását figyelemmel kísérték a' jelen voltak, de korán sem szülte azt, mit tán csekélyebb érdekű, de eddigé nem hallott tárgy idézendett elő; mert az olvasni tudó világ előleg értesült a' hongyülés minden mozgalmiról, a' köznemesség pedig inkább figyel a' szónokokra, mint a' dolog lényegére, mint ez bőven kiviláglik tudósításombul. A' felolvasást egy pár észrevétel követé: 1) hogy a' törvények csupán akkor lehetnek üdvösek, ha azok foganatosittatnak, azért egy szónok legelőször is a' futóhomok érdekében emelt szót; ennek fékezése most levén legalkalmasb idő, míg a' többi közmunka be nem áll, — határozatkép meghagyatik az illető főszbíráknak, hogy ez érdekben pontosan minélelőbb járjanak el. 2) A' hivatalképeség nem egy könnyen fér a' megyei köznemesség fejébe, mit azért nem esudálhatni, mert a' bírák közt is találkozik, ki e' törvény ellen harcol. A' köznemesség „elegen vagyunk!“ felkiáltásokkal akarta mellőzni B. I. indítványát, hogy jelöljön ki e' megye néhány nem nemes, de érdemes egyedet, tiszt. ülnökök 's más tisztviselőké; de több szónok lelkes pártolása ellenére 's mint-hogy e' megye bírái közt nem nemeseket is számlál, e' törvény foganatosittatása a' „restaurációra“ bizott, mellyről én vérmes reményeket táplálni nem mernék; az „elegen vagyunk“ nagyon is fülem 's emlékezetembe tapadt. Majd meglátjuk! Megrovás nélkül nem hagyhatom S. E. helytelen nyilatkozatát a' hivatalképeségről állítván, hogy azt e' nemes urak, — a' köznemességhez fordulván, — el nem ismerik. Csodálom, hogy szavai elsiklottak figyelmetlenül! 3) Szó volt a' törvények e' honban divatozó nyelvekre lefordítatásáról. Ez atyai gondoskodását a' kormánynak, minthogy ez általa a' közköltegeket megkíméli, megköszönendőnek indítványozá egy szónok; azonban egészen más szempontból kívánia tekintetni e' tárgyat B. I. ur, ki nem a' lefordítások ellen emelt szót, hanem, hogy ezek hitelességgel ne bírjanak, mert így könnyen megtörténhetik, hogy a' magyar nyelv elsősege csak papíron leend a' többi felett, pedig ezért régóta küzd a' nemzet! 's az élet egészen mást bizonyítand, ha a' német, tót 's at. nyelvekeni törvényekre mint hitelesekre, hivatkozhatni, ekkor újra ott vagyunk hol valánk, 's újra ezer akadály tornyosuland előnkbe. Némi ellen 's mellett harezolások után a' többség kívánata elnöklég kimondatván: a' megye köszöni ugyan a' fordítások eszközölését, de azokat nem hivatalos, hanem könyv-árusi uton fogja, ez jutányosabb levén, megszerezni; a' fordítások hitelességét pedig el nem ismeri, 's azért reájok semminemű törvényszék, mint hiteles-

sekre, ne hivatkozhatók; a megye csak a magyar nyelven most felolvasott törvényt ismeri egyedül hitelesnek. Ezután különféle felsőbb intézvények olvastatván, az egyletekről szóló leiratra jöttek. A leirat mellett A. gróf emelt szót és szava nem kis ingerültséget idézett elő, beszédét a „votum diffidentiae”-én kezdvén — folytában a kormány főfelügyelési jogát védve, ennek éber figyelmét a hon felett csak hálaaméltónak hiszi, s áttérve az egyletekre a védegyeletet e házára károsnak nyilvánítja, kérévén a megyét, hogy az eddig átengedett megyei teremet az egylet használására, tőle ezután megtagadni sziveskedjék. E nyilatkozatra M. J. ur válaszólt, szép szónoklattal czáfolván meg a gróf állítását; a szónok elismervén a főfelügyelési jogot, nem látja okát: miért tilt a kormány oly egyletet, mely nincs a honi törvények ellen s általa a legalább nem hiszi a hon boldogságát veszélyeztetve, ha csak azzal nem, hogy a még kezünkben levő pár fillért a hazának megkímélni akarjuk. Szóltak többen s pedig hatályosan: de egy derék szónokunkat M. J. azzal akará megzavarni, hogy valóban van törvény, mely az egyleteket tiltja, mire a szóló kérést elolvastatni, mit ez némi kutatás után teljesítette is; amde e törvénye nem czáfolja meg amannak állítását, hogy a védegyelet csak akkor volna káros hatása s tilos, ha ez törvényellenes. A felhozott törvény azon egyleteket tiltja, „quae sunt contra decreta regni.” — E vitatkozások folytában szóhoz jöve a törvényolvasó ur is, s felelve minden tiszteletet, elég kiméltlenül a védegyelet megyebeli tagjait, „mindenféle színű haszontalan csoportnak” nevezé; miért nagy ingerültséget okozott minden részen, s ez természetes is, mert csak imént nyilatkoztak némelyek, hogy ők is védegyeleti tagok. Azonban az „actio” fölfüggesztetett, visszavonván a „haszontalan csoport” szavakat, de elég bő lecke jutott a heveskedő urnak, ki alig 15 éve, hogy a nemzeti osztaiba soroztaték s máris csoportnak nevezi a nemnemeseket! Ennyi elég e kellemetlen tárgyrul, mely ughiszem elég sajnós, hogy történt de a szólásszabadság rovására történt! E tárgybán végzésé lön: a megye elismeri a kormány főfelügyelési jogát s azért minden e megyében keletkezett egyletnek alapszabályait felterjeszti, de az iránt óvást tesz, hogy a kormány oly egyletek működését fölfüggeszsze, melyek nincsenek a hazai törvények ellen: azért az egyletekre nézve minden megmarad a réginél. A gyűlés délutáni háromkor oszlott el. — Másnap leiratok, intézvények, folyamodások s néhány tiszti jelentés került szőnyegre. Elnök alispán ur indítványozá, hogy a megyei dolgozóház czélszerű javításokat igényel s azért a czélirányosnak hiszi pakróczszóvés helyett a posztókészítést, mi közhelyesséssel elfogadtatott. Továbbá t. Rosty Albert tb. iratában nyilatkozott, hogy Tolnamegyében fekvő ingatlan javaitól aránylag adózni akar, s kéri a megyét hogy ezt elfogadni méltáztassék; mi éljenek közt elfogadtaték; t. Bezerédy István tb. ur pedig az „iparegyletöl” oklevéllel tisztelteté meg nagyban gyakorlott s az egylethez benyújtott finomselyemtenyészéseért; mely szinte felolvasatván éljenek közt neki átnyújtatott. Végül a folyamodásokról csak azt jegyzem meg, hogy oly ügy is került elő, mely már 18 évig folyt s kimondatván felette a nm. hétszemélyes táblai ítélet, ezzel az illető bíróság s az uradalmi tisztség, szinte már éve hogy késik. A megye a végrehajtását megrendelte február folytában. Mit az illetők, mint halom, szívszakadva várnak. \*)

**(Zala czáfolat.)** A Jelenkor 7dik száma alatt Zalából egy névtelen által közhírre tétetik azon üdvös ohajtás, mintha a kibékülés angyala a jan. 7ki követjelentési gyűlésben visszatért volna: adná az egek ura! hogy már valahára a magyar nemcsak peshedt törvényt javítaná, hanem vére forrását is korlátozni tudná, s e boldogtalan házára annyi sok vést hozott küzdő s pártoskodó természetét békeszeretőbbé alakíthatná! Zala noha másban első, de ebben ő lesz utolsó — mert azon sok keserű mag, melyeket pár év alatt, a pártoskodók megyénkben szétszórtak, még igen sokára fognak édes gyümölcsöt teremni. Azonban a conservatív

\*) Ezen becses tudósítás nagyérdemű közlőjét szives tisztelettel s bizodalommal kérjük, hogy sok szempontban más megyék s hatóságoknak példánytük-ről szolgálható Tolnamegye bármilyen fontos eseményiről s viszonyairul koronkint minket tudósítani sziveskedjék. A szerk.

pártból némelyek, részint személyes viszonyból, részint szilárság hiánya miatt a tulzók sergéhez mentek át, kik vagy előbb nem voltak, vagy most nincsenek magokkal tisztában. De vannak még elegen, kiket nem pártoskodás, nem önzés, nem makacosság vagy hiúság, hanem belső meggyőződés, nemzetiségünkhez, alkotványunkhoz, a lapos törvényeinkhez s nemzeti szabadságunkhoz való hű ragaszkodás tartóztat amazoktól vissza, a köznemesség pedig általános egybefortan, erős bástya gyanánt áll szemközt a tulzókkal, mely annál inkább erősöbül, minél többször használtatik e l e n e morális erő helyett physikai s mindaddig nem is sűkerül a győzelem, míg a tábornokok támadásuk modorát meg nem változtatják, mely sokkal több időt s fáradságot kíván, hogysem akárki azt mondhatná, hogy felejtve vannak a keserűségek s a béke angyala visszatért. Zalának köznemeseit, különösen a balaton-mellékieket az ország értelmes köznemesei közé méltán számíthatni. Ezt nem egyszer nyilvánították a tulzók vezérei is, és mégis a tudva levő programma előtt, midőn az adó elvállalására birni kívánták, nem az értelmiség, hanem physikai argumentumokkal akarták részökre hódítani, s előbb hogy sem a teendők és újítások hasznos sikeréről ügykeztek volna őket felvilágosítani, nemzeti szabadságuk igaztalanságát, peshedségét és az adózó népnek ellenük leendő támadását akarták velök elhitetni; mit elég meggondolatlanul, még a viharok után is, a múlt september 26ki nagygyűlésben Cs. P. fenyegetőleg hozott elő: hogyha a nemesség jogából nem enged, a 14 millió parasztság kaszával fogja majd a nemességet megtámadni. Hogy illy argumentumoknak a nemesség nem hódolt, senki józan eszű nem fogja csudálni, s noha e gyűlésben, midőn a nemzeti pénztárul volt a tanácskozás, a conservatív elv emberei a szükséges fizetések elvállalását egyhangulag pártolták, s a mit a házi adónál megtagadtak, itt a haza javára s felvirágoztatására kétszeresen s édes örömet megadni belső meggyőződésükkel fogva nyilvánították. Sőt a köznemesek közül is többen megértvén vezérek s elvbáratiknak szándokát, oda nyilatkoztak, hogy készek volnának ők is fizetni a haza boldogítására, ha tudnák, hogy nemzeti szabadságuk ez által nem lesz veszélyeztetve. De mivel a capacitatio helyett kigunyoltattak, lehurogtattak, actioval és kaszás sereggel fenyegették, a jó szándoku nemesség megmakacsodott s a már esendesülni kezdett viharok újra sötét fellegel borítának Zala faira, mely addig dörgött morgott, míg a novemberi nagygyűlésben Vezuv erup-tióját idézte elő. A mikor ugyan is a kaszások vezére legsértőbb szavakkal ujjal kikelt mind a nemesség, mind annak vezérei ellen, szégyen gyaláztatnak mondá azokkal egy teremben tanácskozni, s a septbri financialis gyűlésben tett nyilatkozataikra azt fogá, hogy ezek esalfa s álnok nyilatkozatok valának, mert a köznemességet ellenkezőre tanították. Így nem tudván korlátozni hevét keresztül kasul gázolt a conservatívek nem kétszínű, hanem tiszta s egyenes érzelmű legbecsületesb emberein is, az igazak s álorczások közt nem tévén különbséget; s még ezzel sem elégvőlvén meg, ugyanazon éjjel többeknek macska-zenét csinált nagy csodával s ablakaikat bezúzta. A karmester S. L. egy nagy marhakolompot akasztván nyakába azzal kolompolt, mit magához ugyan ügyesen választott, mert nyakába illobb diszjelt nem találhatott volna. E gyűlésen a nemesség nem volt jelen, mert a meghívólevelekben semmi érdekes tárgy nem említett. Használni akarván ez alkalmat, a septbri gyűlésben megbukott financialis operatumot, a vezéresillag indítványára most a gyűlés elfogadá. Egy ide is oda is hajladozó s ennelfogva sem ide sem oda tartozó tb. kívánságára, a megyei választmány munkáját egész kiterjedésben a követnek felküdneti határozta. Ezen capacitatio s kibékülés eszközéhez járul még az is, hogy követválasztáskor a tulzók emberei által elkövetett gyilkosságokért, a magokat védelmező conservatív nemesek most a vizkeresztű törvényszékre számosan bünperbe idéztettek és így mi a múltban keserű volt, épen nincs mai napig elfelejtve; sőt a már hártvasulni kezdő sebek újra föltépetvék, az agyon vert szerencsétlenek számos özvegyei s árváik még keserűbben s kettőztetve fognak siránkozni s átkot szórni az illetőkre látván, mikép még védelmezőik is üldözés s büntetés alá vettettek.

Ezeket már most egybehasonlítván, lehet e Zala állapotjárul azt jóslani, hogy a kibékülés s az olly igen kívánatos egyetértés megtörtént? Lehet e Zalának öt ezret meghaladó szavazattal bíró azon nemeseitől átalakulásunk szellemében egyetértést remélni, kiknek nyilván kimondatott, hogy csak úgy haladhatunk előbbre, ha a nemzeti szabadság falai lerontatnak: várhatni e azt józan eszszel, hogy a köznemesség ön maga foszsza meg magát legdrágább kincsétől? Kívánhatni e, hogy hitelt adjon s kövesse azon haladási vezérek legszentebb szavait, kiktől nem egyszer hallá a nemzeti szabadság kiesufoltatását. A ki mástól valamit kíván, akkor nyeri e azt meg, ha belőle csufot úz? a madarat bottal kell e kalitkába édesgetni? A ki mit érdemeért, vagy élete feláldozásáért nyert, kívánhatni e, hogy azt szép szóért, v. a bizonyost bizonytalanságot odaadja? Vagy talán a tulzók azt hiszik, hogy kezökben van már a győzelem s a conservatíveket, valamint a köznemességet ijesztgetéseik s rakonczatlanságaikkal a gyűlések helyéről elrezzentvén kaputjaik zsebéből teljes önkényök szerint szedhetik elő a nemzeti szabadság bucsuztató verseit, — csalatkozottk barátim! ha illyesekkel kecségtetitek magatokat; — higyétek el, csalatkozottk — mert míg gyűléseken a többség határoz, addig ti mindig nevezetes kisebbségben maradtok, azon harang bájló hangjai, mely henneteket most Te Deum és Gloriosumra hí öszsze, fogják majd egykor fölöttek a requiemet elzúgni és mikor hinárba estetek, akkor veszitek észre, hogy a haza jólléte eszközésére rosz utat választottatok.

Azon közmonda szerint tehát, qui perdidit numerum, incipiat iterum, bátor vagyok nektek azt javasolni, bár mint intelligensek arra nem szorultatok, hogy ha a veszített esatát megnyerni akarjátok, használjátok a most beállott három évi fegyverszűnést okosabban az elmúlt időknél. Ha madarat akartok fogni, ne ijesztgessétek kaszák villogtatásával. Alkotványos életünkhez illő s illesztendő okokkal igyekezzetek a köznemességet jó szándékaitokról felvilágosítani, bizodalomokat megnyerni s magatokhoz édesgetni. Szálljatok le ragadozó paripáitokról, s ne lóháton hanem gyalog beszéljétek s nyájasan ellenfeleitekkel, ne nézzétek őket taberitáknak vagy épen jancsároknak azoknak is van ám szavok a közdolgozóhoz, hallgassátok meg őket is, engedjétek határtalan kívánságuktól, majd úgy előbb meglesz a két fél közt az alku. Magatok mondjátok, hogy nagy pangásban és szűkségben teng hazánk, segítétek minél előbb, ha nem lehet még sokkal, tehát kevéssel. A ki hamar ad, kétszer ad, karöltve vezessük, ne pedig doronggal vagy kaszával hajtsuk e g y m á s t azon rég keresett utra, mellyen szeretett hazánk felvirágozását, boldogságát, nemzetünk jóllétét s biztos előbbre haladását nemzeti szabadságunk lerontása nélkül föllelhetjük. Hogy van illyen ut, bizonyosságnal szolgálunk arra ősi törvényink s történeteink. Mert nagy Lajos és Mátyás királyok idejében is fenállt a nemesség, még is virágoztak a hazában a tudományok s mesterségek. Hires volt akkor a magyar mind birtokra, mind szellemi tehetségére nézve azon korhoz képest. Hagyjatok tehát békét most is a nemzeti szabadság fájának, mellyet atyáitok nyolcz száz viharos éven keresztül, számotokra olly híven megőriztek. A birtok- és hivatalképességi új törvények által két éltető gyökerét már úgy is megtámadták. A mit nem szereztetek, ne tőközlőjétek el, ennek árnyéka alatt sokkal izletesb lesz azon arany alma, mely után minden igaz honfi törekszik. Hisz nektek is ez legdrágább kincsetek, mellytől ha elmaradtok, hasonlóklesztek a tolla-kitépott madárhoz. Ha feldulási szándéktokrul letesztek, — higyétek el, hogy Zalának minden fia veletek kezét fogva lélek szakadtáig fog a haza boldogításán működni. Egyesüljünk tehát s irtsuk ki közülünk a veszedelmes pártoskodást, ésmint jó testvéreik, teljesítsük egymás kívánságát, hogy minél előbb valóótilag elmondhassuk: Zalának fiait a béke a n g y a l a szállotta meg. N — d F. cz.

**Budapesti napló.** (Febr. 23kán.) Mindenféle rebesgetik, miszerint két nagy ur egyfont száz-as-bankótába fogadott az időnek télire forduló változása felől; nevezetesen hogy a Duna még e hó folytában be fog fagyani; — a jövendőlé nagy részint teljesült, mert majd egész Duna vastag rétegekbe burkolódott, s akármely rész emelte magához az említettük csomót, minden esetre kellemes teher leend; ellenben nem olly kellemes a fővárosi népnek, mely e váratlan vendég megérkezével

fa-drágaság, élelem-szükség, 's többféle nagyszerű apróságban selyem, smivel különben is a kurta farsang daczára is igen jól kifarsangolta magát, most a' különben könnyeden 's majd semmibe számíthatni szokott büjtöt komoly valóságában tapasztalja. E' körülményektől ingereltetvén némely urak, k.k. közt első szerep a' fakeskedőké, különös emberbaráti viszonyból áruikat is többre becsülik, 's a' bánatosan didergő arezokat hideg méltósággal futják át, — alkalmasint csak azért hogy a' szegény ember még nehezebben juthasson valamihez. Midőn ezeket írjuk, kün esikorog, az ablakon hóvirágok fejlenek, ben a' városban 9—10, kün pedig 14 fokú hideg van. Míg ez köztünk így van, Arvában az inség folyvást tart; 's naponkint nyer áldozatokat; bár a' szépen mutatkozó pénzsegély mellett inkább anyagi táplálék szolgáltatnék hazánk dúsabb vidékeiről az éhezőknek, ha olly könnyen 's hamar szállítható volna ez, mint a' pénz, mert pénzzel nem üzhetni el éhséget. Takarék-élettárak leghathatós eszköz lennének illéség ellen! de bezzeg mikor létesülnek ezek? — Hiteles kútfőből tudjuk hogy Engländer II. nagykereskedő és társai a' király-utczában nagyszerű selyemkele — és szalag-gyárat állítanak, 's nem sokára képesek lesznek minden illy faju megrendeléseket valódi hazai árukkal kielégíteni. — A' dohány-utczában két új szinagógát szándékoznak építtetni, egyiket az ő másikat az új szertartás szerint, melyre Polák Herz 30 ezer pengő forintot adakozott. — A' városi redontermetek Privorszky kávé 4200 pfg. forinton bérlette ki 's így majd két annyi áron mint eddigi hasznobére volt, pedig a' pénz 's így a' mulatozási vágy is kevesebb. — Mennyire emelkedik Pest mind dísz, mind gazdagság tekintetében szolgáljon biztos adatul csak egyetlen utczán történt telekvásárlás eredménye: 1844. év alatt egyedül a' váci uton 428,649 ft. és 300 aranyra rugó telekvétel történt, melyből a' városi pénztárba beiratási díj 14,000 ft. 48 kr. folyt. Ez utca tágasságára nézve ugyan sétány (Allée) díszesítheték, de hogy az a' most majd minden átmenet ostromló zsbivásár-tanya, az örökös kocsis-rohaj 's több kellemetlenség és akadály mellett kényelmes mulató-séta vagy szórakozási helyül szolgálhasson, abban ugyan támasok vagyunk. — Örvendetes hír szállong magy a' iróinkra nézve, miszerint a' nemzeti színház orsz. kormányzója érvényes szinművekre illendő jutalmakat szándékozik kiutazni, mi természetesen a' nemz. színháznak hozand legtöbb gyümölcsöt az irodalom gazdagítása mellett.

Az iparegyesületnek 400 pft. tőkésítendő pénze levén, azon iparosoknak, kik ennyit szokott t.vényes 6% kamatra kölcsön venni szándékoznak, és városi hypothekán kívül áruai biztosságot képesek kimutatni, az igazgató választmányhoz kellend szükséges irományai beadása mellett folyamodni. Febr. 18. 1845. Csana új jegyző.

E' nekiskola. A' pestbudai hangászegyesület kormánya alatti nyilvános nekiskola t. cz. gyámolójai 's részvényesi tisztelettel kéretnek, hogy a' részükről ez intézet fenntartására ajánlott 's folyó 1845re járó gyámpénzt 's illetőleg részvényt az énekiskola pénztárába (Barabás Antal Pál ur posztókereskedésébe, Pesten a' váci 's nagyhid utczára szolgáló szegletboltha a' „Magyarhoz“) folyó hónap 23ig beküldeni ne terheltesse; hol az illető nyugtatvány és az intézet legújabb évkönyve azonnal kiszolgáltatik. Február 24. kezdve egyébiránt a' mindenkit illető nyugtatvány a' t. cz. részvényesek 's gyámolók szállásukra küldetik. Mátyás Gábor énekiskolai igazgató.

A' M. Gazd. Egyesület f. é. február 8-án tartott rendkívüli közgyűlése főleg három nevezetes tárggyal foglalkozott. Első vala annak megállapítása: mikép lehessen a' Gazdas. Egyesület eszméjét, mely mégis a' hon legszámos néposztályának érdekében körül forog, a' divatozó számos theoriai eszmék daczára, nemcsak névre népszerűbbé 's ismeretesebbé tenni, hanem annak ezélszerű 's organikus fókó alkotása által az ország minden vidékeire egyen. ő áldást árasztó hatályos életet adni? az e' részben elfogadott küldöttégi tervezet legközelebb országszerte közhírré fog tétetni. — A' második tárgyat azon kérdésnek megfejtése képezte: miután a' haza okszerűn rendezett országos gazdaképző intézettel nem bír, lehetne e', 's mi módon fenálló gazdasági magány-intézetünk növekedésének a' gazdasági Egyesület 's annak több, okszerű gazdálkodás-módról ismeretes tagjai segédelmével, tökéletes kiképezést 's gyakorlati haszonvethetőséget adni? e' kérdést gr. Zichy Miklós elnöksége alatt működő küldöttség, melyet t. Lumniczer József tb. ur érett tapasztalású tolla tolmácsolta, közmegegyezésre fejtven meg, a' megállapított végzés 's annak következtében az Egyesület részéről teendő lépések, valamint az érdeklétt intézettel 's az ifjúsággal egy az ös zes gazdaközönseggel legközelebb részletesen fognak közölni. — Harmadik főtárgy vala végre, az országos szőlőiskola állapotja, 's nevezetesen annak megmutatása: minő rendszabályok 's intézkedések alkalmazási által eszközölhetni, hogy ezen intézet rendeltetésének megfelelően, 's belőle valamint helyesebb szőlőművelésre, ugy ezélszerűbb pincekezelésre nemcsak ösztön, hanem segítő gyámeszköz is szivárogon az illetőkre? 's az e' tárggyban történt megállapodás elvei, 's az ezental követendő vezérvonal a' tisztelt gazdaközönseg megnyugtatóására, annak idejében szinte közé fog tétetni. Az itt elsorolt, egyesületünk feladatát 's működéseit lényegesen érdeklő három főtárgy befejezte után 4szer kitünő örömmel vette a' közgyűlés szeretett Nádorunk ő fenségének azon hivatalos

tudósítását, hogy az éjszakamerikai egyesült státuszok ezental a' magyar boroktól is 20% helyett 15% vámot fognak szedni; a' közgyűlés e' nagybecsű közleményben fiui hálával tapasztalta kormányunk készségét a' nemzet törekvéseinek a' socialis téren is előmozdítására. 5ór Kedves és ösztönző tudomásul szolgált Arizi Leopold jeles hazánkfia közleménye a' rizstermesztés örvendetes eredményéről Topolyán a' Bácságban, mely szerint az ugynevezett chinai rizs (*Oryza mutica, Bergreis*) hazánk éghajlali viszonyai közt a' leghasznosb 's legkedvezőbb termést adja. E' szíves köszönettel fogadott tudósítás egész terjedelmében fog a' „M. Gazdában“ közölni. — Gor Fömgü Batthyány Fülöp ő herczegsége köznevelés iránti buzgóságát tanúsító rendvényéről, mely szerint a' herczegi jobbság számára a' „Gazdasági Kistűkörből“ 300 példány kívántatik, hazafiúi méltánlással értesült. — Ter Hazánk számos vidékiről több rendbeli dohány- és szivarmentatványok küldetésén az Egyesülethez, ezélszerűnek vélte a' közgyűlés külön küldöttséget nevezni ki, mely a' beküldendő mentatványokat koronkint megbírálja 's az eredményről mind az Egyesületet, mind a' feleket, minden egyes esetben értesítse. E' küldöttség elnökeül Szontagh Gusztáv ur nevezetett ki. Sor E' közgyűlés alatt rendes tagokká avattattak fel: Illésy János kapitány, Széchen Antal gróf, Danielisz abonyi közbirtokos, Gömörj András tb., Szontagh Gusztáv nyug. es. k. kapitány 's Heinrich oroszl. Mint alapító tagok üdvözöltettek: gr. Traun Ferencz 400 p. ftal, továbbá gr. Torók Bálint, gr. Széchen Miklós, Zsedényi Eduárd, báró Gerliczy Vince, Hegyessy Péter, gr. Vay Károly, Lónyay Gábor, Csuzy Pál, Mérey Mór, Sztankovicsky Imre, egyenkint 200 pft. alapítókével. Pesten, febr. 11-ken 1845. Török János, egyesületi titoknok.

A' Megyeri-e emlékt. cz. ivartóji tisztelettel kéretnek, méltóztassanak mind ivezket, mind a' begyűjtött pénzeket a' közlő pesti marketiz vásárra t. A' utal Mihály urhoz a' nemzeti kör pénztárnokához be- küldeni. Febr. 20-án 1845.

**Spanyolország.**

A' rabszolgakereskedés elleni bünt. törvényt szöveletváltoztatás nélkül elfogadta ugyan a' kortes; a' febr. 6d. ülésben mindazáltal néhány tag azt ohajta, hogy a' tárgyalás függesztessék fel, míg az új eset, miszerint a' spanyol lobogót megsértették, felvilágosítottatik. Gironda gőzös t. i. jan. 28d. a' gibraltári algyutelephoz nagyon közel haladt, 's onnan rá löttek. Jelentvén azonban a' hadminiszter, mikép szerencsétlenség nem történt, 's a' gibraltári parancsnok a' telepkormányzót benyújtott panasz következtében hivatalából elmozdította, és szigorú parancsot adott, hogy jövőben egy spanyol hajóra se löjjenek: lecsöndesült a' gyűlés 's már csak azon záradék feletti tanakodás van hátra, hogy a' kormány Angliával alkudozzék a' motozási jog módosítására iránt. A' gibraltári események tehát semmi következtetése sem lesz, de más részt azon vidéken fontos dolgok vannak készülöben; a' Castellano szerint t. i. egy, a' gibraltári öbölben horgonyzó dán-svéd hajóhad készülöben van Marokko ellen nyílt ellenségeskedést kezdeni, ha a' szultán a' két nemzet képviselőitől a' hat hónap óta várt választ tovább is megtagadja. — A' köv. kamra egy tagja Narvaez utóbbi lakomája alkalmakor nem állhatván ellent a' csillogó ezüst eszközök varázsának egyet 's más zsebébe csuszatgatott, de esinyen kaptott. Egy kis adalék a' különben is nagyon súlyednt nemzeti képviselők tekintélye emeléséhez!

**Anglia.**

Olvastatván az alsóházban a' válaszfelírára kelt kir. felelet, egy tag azon kérdést intézte Peelhez: reményli e' a' kormány, hogy a' Montevideo és Buenos-Ayres közti surlódások, mik a' brit kereskedésnek már olly sok kárt okoztak 's a' Plata folyamon hajózatást annyit időig gátálk, Anglia, Brazília és Franciaország közremunkálása után megszündnek? Mire Peel válaszolá: hogy a' kereskedés nagy kárával említett két kis status közti háboruszkodás nem kis fájdalmat okozott a' kormánynak, mely a' parl. szünet alatt komolyan foglalkozék azon eszközökről tanakodással, miszerint azon surlódásoknak vége szakadna. Aberdeen l. ez ügyben értekezék a' francia és braziliai udvarokkal 's ő nem világosíthatja fel jobban az Anglia és Franciaország közti viszonyt, mint ha arról biztosítja a' hazát, mikép a' francia kormány tökéletes egyetértésben van az angolal, azon háboru ferde politikája iránt. Ez után Somers l. kért engedelmet egy sor bill bemutatására, mik szerint az új vasuterveket illető törvényjavaslatok különböző záradékai hozatnának összhangzásba; mi a' vasuti ügyek felett hoszsu vitatkozásra szolgált alkalmul. Miután Peel nyilvánítá, hogy a' keresk. miniszterség,

a' véleményzése alá adott vasutervek különféle osztálya iránti ítéletét, mennyiben még azt nem tette volna, nem sokára előadandja, mi azonban a' parl. véghatározatát egyik vagy másik vonal el-vagy nem fogadása iránt épen nem akadályoztatja, mennyiben a' kormány, mint illyen semmiféle hatást nem gyakorol a' vasutakra; Sibthorp ezredes kérdé Somersset: igaz e' azon szárnyaló hír, hogy az öt vasuti biztosak egyike egyenes vagy mellékuton több részvényt bír? mert ez esetben a' biztosság nem ítéltet pártédek nélkül! Somers kitérőleg felelvén Wakley azon megjegyzést tette, miszerint még azt is nagyon rebesgetik a' biztosságról, mi több, nyilvánosan állítják, hogy annak egy tagja bizonyos személyekkel titkos egyetértésben van, mivel különben lehetlen leendett olly rendkívül sokat nyerni, mint azon ember p. o. kinek mult szombatn részvényei eladása 40 ezer font tiszta hasznót hajtott; azon ohajtást fejezvé ki egyszersmind, hogy nagyon kívánatos lenne, ha a' vasutbiztosság előtti ügyködés, mik különben is sok pénzbe 's időbe kerülnek, jogszerűleg nyilvánosan folyának. Gladstone viszonzá, mikép itt a' nyilvánosságtól nem sok hasznót várhatni; a' biztosság eljárása különben sem ügydöntő; hasznos ugyan, de a' tagok kezeit nem köti meg. Mi a' vasuti biztosságot illeti, az mindig legnagyobb titok 's ovatossággal járt el 's egy tag sem beszélt ki előre határozat; egynek voltak ugyan részvényei, de azokon tüstint tudott. Vitatkozás után előterjeszthet Somers billjét, mely ülés vége előtt felolvastaték. Cobden jelenté, hogy választmány-kinevezést indítványozand a' földműves kerületek in s e c okai; nyomozására felhíván Molest a' földműves-védőtársaság képviselőjét az indítvány támogatására; ki ezt azon megjegyzéssel mellőzte: hogy a' ház azon tagjai, kik a' földművelők érdekeit képviselik, illy választmánykinevezést egy általában nem ohajtanak. Élénk vitát idézett ez elő, melynek folytán Bright a' haszonbérlok országszerte nyomoru helyzetét, mint a' munkás néposztályok inségét a' földesurak szivtelen bánásmódjának tulajdonitá, kik a' felesigázott haszonbéri somma állandósítására védrendszerrel állítottak fel, mi a' földművelés érdekét esonkítja. Peel nem helyesli a' modort, melyben ezen tárgy felől vitatkoznak, az állításokat tulzottnak mondja, a' valóságos nyomort pedig nem törvényhozási uton orvosolhatónak. Elhalasztatott. —

**Franciaország.**

A' köv. kamra febr. 10d. ülésében a' pénzügy 's közmunkák minisztere több törv. javaslatot adott elő. Aztán azon kir. rendeletet olvasák, mely szerint a' Villemain nyugdíjaztatása iránti törv. javaslat visszavétetik. (Tudnunk kell, mikép a' mármár felüldült volt miniszter maga szorgalmazá az említett törv. javaslat visszavételét.) Napi renden a' titkos szavazás eltörlesztési fejtegetése volt; 's mivel el-lene egy szó sem hallatszék, elhatározták, hogy a' javaslat vizsgálat alá vétessék, véleményzésre egy biztosság neveztetvén. Majd a' belügyi miniszter nyujta be a' titkos költségeket illető törv. javaslatot megérintvén többi közt, miszerint ő és társai ezen terhes foglalkozást szerették volna ugyan másoknak engedni; megmaradtak azonban, hogy királyuknak 's barátjaiknak engedelmesséknék; egyébiránt nyilatkozzék most a' kamra határozottan. Biztosság neveztetett a' t. javaslat megvizsgálására. — A' közmunkai miniszterségben egy új osztályt képeztek, melynek feladata: mindazon statistikai adatokat összeszedni, mik vasutak, csatornák 's közmunkákat illető kérdésekben felvilágosítást adhatnak. — Bugeaud marsallt mart. elején Algirba várják. — A' januári Minerva fontos értekezést közöl a' francia jótékony intézetek reformjai 's haladásáról. Legjótékonyabb intézkedés ugyan az lenne, ha a' legelkerülhetlenebb szükségre vettetni szokott adók 's octroiartozásokat esökkentének, mik jobbra 's kivált a' szegény osztályt terhelik; mire azonban kevés kilátás van részint pénzügyi folytonos hiány, részint a' város növekedő fényüzési kiadásai miatt. A' „szegény-budget“ 60 millió frankot tesz ugyan; 's e' sommából 40 m. kórházakra, ápoló intézetekre, 10 m. pedig jótékony egyetkekre fordítatik; de még ez által a' valódi szegényeken nem igen segítnek. A' kórházak ugyanis nem fogadhatják mind be azokat, kiknek arra szükségük volna, vagy hamarabb elbocsátják a' betegeket mint kellene; szegény-ápoló intézetbe alig veszik fel a' tizediket, 's ez is személyes hajlamtól függ; jótékony egyesüle-

teknél pedig kormányzás nyeli el nagyrészt a költséget. Párisban jelenleg 165 kölesönösen biztosító társulat van 13 ezer taggal. A tagok havonként 2—3 frankot fizetnek, miéért betegség, halomás v. munkatehetlenségi esetben gyógyítást, eltakarítást v. nyugpénzt kapnak. Ezen társulatok kormányzása nem kerül pénzbe; minden pénzjárulék rendeltetési helyére fordítatik; nem fizetnek sem heverőt, sem hanyag felügyelőt, hanem a tagok éber figyelme, rend, takarékság, lelkiismeretesség jellemzik az egészséget. Hasonló eredményt szülnék a mesterlegénytársulatok, tagjaiknak Franciaországban vándorlásuk alatt utiköltséget és munkát szerzendők. A gyármunkásoknak is van betegségök esetére ápoló-intézetük, nagy gyárak tulajdonosai által alapítva. Bányászoknál a kölesönösen segítés ügye már századok óta divat, és bérök egy része levonatásán alapul; ez nemcsak a beteg bányászokat, hanem ezek beteg nejeit és gyermekeit is segíti és halomási esetben tisztességteljesen kívül még a családnak 50—100 franknyi összeget is ad és az özvegyeknek 50, az árváknak pedig 12 éves korukig 25 cent. nyújt naponként. Földművesi telepítvények talált, elhagyott, árva és szegény gyermekek számára több helyen virágoznak példánygazdaságul szolgáló egyszersmind a szomszéd környéknek. — Broglie hg napokban utazott v. utazandik Angliába hogy Lushington angol megbízottal munkálkodáshoz fogjon. Biztos kútfő után mondhatni, mikép nem egyedül a motozásjogi kérdés fog tanácskozás alá jöni, hanem még két más tárgy is, jelesül a francia gyarmatok emancipatioja és Texas bekebeleztetése.

**S c h w e i z.**

A graubündeni kormány cantonabeli közönségeihez a felsbergi lakosok szerencsétlen helyzetüket és ezen miképeni segíthetést érdeklő követk. köriratot bocsátott ki. „Sokan közületek — tisztelve kedves szövetséges társak! részint nyilvános lapok hirdetéseiből, részint látomásból tudják azon sajnálatos körülményt, és az innét közelgő sujtó ve-

szélyt, mely az említett közönség helyhatósági életét kiirtással fenyegeti. Az érintett helység jelene hasonlít a hajdani Plurs- és Goldau-éhoz, melyek a magasról lerohant sziklaktól temetettek el. — Nem messze a falu tömött házeitől emelkedik egyenes menetben Calanda hegy, melynek meredek oldalán mintegy 2000 láb magasságban eszesosodnak ki a több száz láb magasnyi kopasz sziklatömegek függőleges fekvésb. melyek a falu fölött mind eddig esendes lételének végenyészeteül tekinthetők; mert e sziklák beljebb a fő csucok felé rengeteg erdőkkel borítottva messze terjedőleg a valódi hegykebeltől elváltak, a hasadék feneketlen sötét árkok képez e meghasonlott két test között. Az elvált tömeg lassan — de még is észrevehető hajlással a falu felé ereszkedik és a lakosok esti lefekvéskor nem tudják: vajjon viradé nap számukra a következő reggel! Még eddig nagyobb veszély nem következett, azonban az elérkező új csapás előzvényei már megtörténtek részint 1834, részint 1843ban, és a közelmúlt évben, mikor az elvált tömegekből hasonlíthatatlan apró szirtek zuhantak alá, és eséseket még is mérföldeket reszkettető dörgés jelenté, és a falu melletti völgyet elboríták, gördüléseket oly erő hajtá, hogy az elzúzott nagyobb tömegek egyes darabjai több épületet rombolának szét. — A helyszínén megjelent több szakértő vizsgálatai oda nyilatkoznak, hogy a dülő félben álló hegyrész vagy egyszere, vagy részenként zuhan a völgybe, de mindkét esetben az alatta elnyuló termékeny tájéket a faluval együtt eltemetendi. Az idő meghatározásában — melyben t. i. a zuhanás megtörténik, bizonyost nem állítottak ugyan, de annyit kinyilatkoztattak, hogy a rendítő roham nem sok időre bekövetkezik; azért meleg szavakkal ajánlják a lakosoknak más vidékre szállítatását és vagyonuk és életüknek csak egyedül így lehető megmentését. Ezek után a körirat megemlíti az érintett helység lakosainak azon kérelmét, hogy engedjék meg nekik a Rajna jobb partján az országút és Hizbühel közt elterjedt Izla völgyön megtelepedni, és háza-

kat építeni. Melly kérés némelyek szerint meg is engedtetett; — a helység-építési költségeket — egy templomot, iskolaházat és 134 család számára kívántató épületeket értve — bizonyos számú tők 421,296 fra tették; mivel pedig a vész torkában sínyló közönség ezen összeget kiállítani annál kevésbé képes, mivel több éven át részint a lehulló kötömegek legelőik gazdagabb részét használhatlanná tették, részint a marhadög, mely e helységet folytonos sanyargatásban tartá, e jövedelmi ágtól is megfosztá az egész emberi közönség segedelmezésre szólítottatik; egyszersmind a kantoni közönségre illy czélból adózás vettetik. Vajha e nyomorúság rabjai a szelid emberszeretetnek minél bővebb kamatiban részesülnének, és ne kénytelenítettnek — miként jelenleg távol a helységtől özszeszögett deszkabólakban a zordon éjeket átdideregni, melly öregtet fiatal különbség nélkül elbetegít.

**Szászország.**

Drezda febr. 3kán Freibergben gyászos kimenetű párviadal történt. Egy bálban t. i. W. megasztá azon hölgyet, kivel Dembinszky, az isméretes lengyel tábornok fia tánczolt; W. nem kért engedelmet, ezért Demb. kihitta; az első lövés a kihívott volt: mindketten lőttek; de czélt tévesztve ujra lőttek. Dembinszky jó lövész volt, azért másolszor, mivel az első lövés őt illette — ellenfelének karját akará megsebesíteni és talált; e sérülés felbőszíté W. t. és D. nek jobb oldalából lőtt, úgy hogy a golyó egész melle hosszában a szívig hatott, és ezt keresztül furta; Dembinszky szörnyet halt. Anyja szerencsétlennek Drezdában lakik; szenvedése szoronyu; mert nem rég férjét veszíté el megmérgezés által, utána egyik lyánya halt meg, a másik beteg ágyban halálkínokat nyög, kinek midőn ágyánál virasztott, hozták be agyondurrantott fiát — élete reményét, örögsége gyámolat. A holt test bebalmoztan Krakóba vitetik az ottani családi sírboltba nyugalomra tétetendősül.

**ÉRTESÍTŐ.**

**Trattner és Károlynál** Pesten, uri-utca 453. sz. a. és minden könyv-árus- könyvkötő, és több helyen a rendes tanító uraknál is találhatik:

**Legeslegujabb**

**HÁRMAS KISTŰKÖR**

1845dik évi kiadás, ára kötve 30 pengő kr.

TARTALMA: Magyarország és kapesolt részeinek: I. Földleírása. II. Statistikája. III. Rövid története 1845ig XI. toldalékkal: 1. Az ausztriai császári birodalomnak rövid ismertetése. 2. Palaestinának vagy sz. Földnek rövid leírása. 3. Gazdasági Kistűkör. 4. Mezei rendőrség. 5. Arany-ezüst pénzek. 6. Magyar mértékek. 7. Kis levelező. 8. Helyes-írás. 9. Élet-szabályok. 10. Egészségi szabályok. 11. Erkölcsi regulák stb. egy földabroszszal.

**1844ki Törvényezikkek. 20 pgo kron.**

**M o s t j e l e n t m e g**  
és

**Emich Gusztáv**

mű- és könyvboltjában, Budán a hajóhidnál; valamint általa minden könyv-árusnál kapható:

**Elemi Földleírás**

azaz: a földnek matematikai, physikai és a világ öt részeinek igen rövid politikai leírása, Irta

**Rigelbauer Károly**  
kegyesrendi oktató.

**Második kiadás!**

Srét. Budán kötve 16 kr. p. A föld keleti és nyugoti féltekéjével 24 kr. p. 2—2

**Tizenegyedik közgyűlése**

Az első magyar pozsony-nagyszombati vasút-vállalat részvényeseinek.

**M e g h i v á s.**

Ezen vállalat igazgatósága az első magyar pozsony-nagyszombati vasúttársaság részvényeseinek közgyűlését a szabályok értelméhez képest vasárnap f. e. mártzius 30kán tartandónak határozá ugyan el, azonban több külföldi részvényes felszólítása következtében azon közgyűlést folyó évi **aprilis nyolczadik napjára** halasztotta, melly akkor okvetetlenül véghez menend.

A gyűlés tárgyai, helye, mint szinte az ülés órája a t. cz. részvényes uraknak különös meghívó-levél által fognak tudomásukra juttatni. Pozsony február 15kén 1845.

Az első magyar pozsony-nagyszombati vasúttársaság igazgatósága által.

**Habermayer Ferencz**  
titoknok s. k.

**Zechmeister G.** igazgató s. k.  
**Neubauer Pál** igazgató s. k. 1—3

Kikerült sajtó alól és kapható  
**Eggenberger J. és fiánál Pesten,**  
és általok minden más könyv-árusoknál is:

**Egyházi beszédek gyűjtemenye**

Kiadja **Szalal Imre** kanonok

Ujabb évi folyam. — Negyedik kötet  
Nagy nyolczadrétben, finom velinen és borítékba fűzve 1 ft. 30 kr.

A három első kötetből is kapható még néhány példány ugyanott 1 ft. 30 kr.-jával és kapható még: *Spicz József bűnt szent beszédei* a kereszt. katolika hit főigazságairól, 8vo borítékba fűzve 40 kr.

**Jószág-eladás szabad kézből.**

Néhai nagymélt. özvegy Scheller generalisnö született Daróczy Anna asszonyosság örökösait illettő, következő javak szabad kézből örök áron eladók: a) Tolnamegyei Paks mezővárosban és határában egy uri lakház, holdnyi belső telekkel 7<sup>2</sup>/<sub>3</sub> hold szerűskert 250 hold szántóföld, 515 hold legelő és dézmás szőlő, két több száz akós borpinczével ellátott prézház, 8 hold erdő, 60 hold kaszáló, 20 hold szigeti kaszáló, 18<sup>2</sup>/<sub>3</sub> hold nádlás, 6 kisházas jobbágy és körülbelül évenkénti 220 pengő forintos kisebb kir. haszonvétel. — b) Ugyan tolnamegyei Gerjen helységben 7 telkes, és kisházas jobbágy, csekély erdő és kaszáló. — c) Szinte tolnamegyei úrdi és borjádi pusztákban 600 holdnyi uri birtok, szükséges gazdasági épületekkel. — d) Hasonlóan tolnamegyei Duna Sz. György helységben egy egész nemesi telek tartozványával. e) Ugyan tolnamegyei Némedi helységben körülbelül 60 hold uri birtok, és 1/2 telkes jobbágy. — f) Fehérmegyei pótlói pusztában 35 hold birtokrész. — Bővebben értesülhetni Pesten Kovács István táblai ügyvédnél Zöldfautezai 300 sz. alatt. Pakson t. özvegy Cseh Ignáczné asszonyoságnál Banianya megyei Sombereg helységben az ottani uraságoknál. 1—3

**A' es. kir. szabadítékos dunagőzhajózási társaság**

igazgatósága jelenté hogy a f. 1845 első felén járó osztalék t. i.:  
(egy egész részvényre . . . . . 12 fr. 30 kr.)  
(fél részvényre . . . . . 6 fr. 15 kr.) pengő  
(mint szinte az 500 p. fr. kötelezvényre 12 fr. 30 kr.) pénzben az illettő szelvények mellett f. eszt. mártzius 1jtől kezdve a társaságnak Bécsben a Bauernmarktön 582. sz. alatt létező pénztáránál és Pesten a' gőzhajóhivatalnál ki fog fizettetni Bécs február 19kén 1845.

1—3

A' dunagőzhajózási es. kir. szab. társaság igazgatósága.

**Ajánlkozás.**

Egy tapasztalt mezei Gazda, okleveles baromvörös, magyarul és más a' hazában divatozó nyelven beszél és ír; a' juh-nemesítés, czukorrépa-művelés, czukorfőzés és szeszes italok készítéséhez ért, ajánlja szolgáltatát. Bérmentett levelet elfogad Székely ur. könyvkötő. Fehérhajó utca 60 sz. Pesten. 1—2

**Hirdetés.**

A' nm. m. kir. udv. kincstár rendelkezéséből ezennel közhírré tétetik: hogy a' nagy-marosai uradalmi ser- és pályinka-  
**Dunavizálás:** febr. 21kén: 2' 4" 0" a' 0' fölött.